

BESTEMMELSER OM HABILITET OG TILLIT

Ansatte ved Det humanistiske fakultet (HF) er omfattet av habilitetsbestemmelsene i forvaltningslovens kapittel II "Om ugildhet". Bestemmelsene gjelder også eksterne enkeltpersoner som er medlemmer i sakkyndige komiteer i tilsettings- og opprykkssaker. Fakultetet har i tillegg vedtatt egne bestemmelser om habilitet og tillit. Disse er på noen punkter strengere enn lovens regler.

De viktigste bestemmelsene for vurdering av egen habilitet er følgende:

Definisjon

I disse bestemmelsene menes med **part** *en person som avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder*, jf. forvaltningslovens § 2 e. I tilsettings- og opprykkssaker er søkerne parter i saken.

Habilitetskrav og avgjørelse av habilitetsspørsmålet

Automatisk inhabilitet

Ansatt ved HF eller medlem av sakkyndig komité er i alle tilfeller inhabil til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse, eller treffe avgjørelse i en sak

- a) når han eller hun er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje eller i sidelinje så nært som søsken
- b) når han eller hun er eller har vært gift eller partner med eller er forlovet med, eller er samboer med, eller er fosterfar, fostermor eller fosterbarn til en part
- c) når han eller hun er verge eller fullmektig for en part i saken eller har vært verge eller fullmektig for en part etter at saken begynte
- d) når han eller hun er, eller for mindre enn 3 år siden har vært, veileder for en part med sikte på doktorgrad

Inhabilitet etter skjønn

Ansatt ved HF eller medlem av sakkyndig komité er inhabil til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse, eller treffe avgjørelse i en sak *når det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans eller hennes upartiskhet.*

Ved vurderingen skal det blant annet legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham eller henne selv eller noen som han eller hun har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om inhabilitetsinnsigelser er reist av en part.

Generelt om habilitetsvurdering

Ved vurdering av habilitetsforhold vil det alltid være behov for å bruke skjønn. Ved vurdering av habilitet må følgende overordnede spørsmål stilles:

- a) Er det noen forhold i saken som kan svekke, eller kan antas å svekke, vedkommendes profesjonelle dømmekraft?
- b) Er det noen forhold i saken som en kan ha grunn til å tro er egnet til å svekke den allmenne tilliten til en beslutning dersom vedkommende deltar?

Det skal legges vekt på personlig fordel, tap eller ulempe som følge av utfallet av saken.

Nedenfor er det satt opp en oversikt over hvilke forhold som bør vurderes når man skal avgjøre om en person er inhabil.

Sjekkpunkter

Automatisk inhabilitet

Se bestemmelsene om automatisk inhabilitet ovenfor.

Nær personlig/faglig tilknytning

Nært personlig vennskap (det må være mer enn bare bekjentskap) med en person som er part i saken, vil normalt resultere i inhabilitet i forhold til denne parten.

Den som har, eller inntil nylig har hatt, et nært faglig samarbeid, herunder samforfatterskap, med en person som er part i saken, vil kunne bli inhabil i forhold til denne parten. Både omfang og nærhet i tid er elementer i vurderingen av nærhet knyttet til samarbeid/-samforfatterskap. (se mer om dette under punktet "Nærmere om vurdering av inhabilitet etter skjønn" nedenfor)

a) Mulighet for personlig vinning/tap/ulempe

For å bli inhabil skal man selv, eller noen man har et nært forhold til (punkt b), ha noen grad av personlig interesse av utfallet av en sak. Den personlige interessen kan være av faglig art. Man kan ha en egeninteresse av at ens fagmiljø blir styrket ved å få tilsatt den man ønsker, selv om personen ikke er den best kvalifiserte.

b) Andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til en beslutning dersom vedkommende deltar

Er det noen forhold som kan svekke, eller kan antas å svekke, den profesjonelle dømmekraften sett utenfra, for eksempel knyttet til kravet om forsvarlig saksbehandling, likebehandling eller saklighet? Kontrollspørsmålet må være: *Hvordan tar dette seg ut utenfra?* Det må være en vurdering som bygger på mer enn løse antagelser og spekulasjoner. Man må vurdere det slik at det er overveiende sannsynlig at noen vil reise spørsmål ved en persons upartiskhet, og at dette vil svekke tilliten til den aktuelle beslutningen.

Det er viktig at alle aktuelle momenter vurderes i hvert enkelt tilfelle. Hvis flere momenter gjør seg gjeldende samtidig, kan det lettere føre til inhabilitet.

Nærmere om vurdering av inhabilitet etter skjønn

Når det ikke foreligger automatisk inhabilitet, er det viktig å vurdere inhabilitet ut fra reglene om skjønn. Det er ulike faktorer som må vurderes under denne kategorien. Vurderingstemaene er om det foreligger mulighet for vinning, tap eller ulempe eller om det er andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til en beslutning dersom vedkommende deltar i saksbehandlingen.

Nedenfor drøftes en del typiske situasjoner som er aktuelle i tilsettingssaker/opprykkssaker.

Den som har, eller inntil nylig har hatt, et nært faglig samarbeid, herunder samforfatterskap, med en person som er part i saken, vil kunne bli inhabil i forhold til saken. I denne sammenheng bør det vektlegges hvordan fagets dynamikk kan påvirke hva det er naturlig å legge i begrepet nylig.

Når mulig inhabilitet som følge av samforfatterskap, deltakelse i faglige nettverk o.l. skal vurderes, må saksbehandler danne seg et bilde av hva de konkrete samarbeidsrelasjonene faktisk innebærer. Det må tas stilling til om samarbeidets art, graden av nærhet og samarbeid, og

eventuell avstand i tid er av en slik karakter at det kan føre til inhabilitet. Det ligger i sakens natur at samarbeid er dynamisk og at det er mange ulike typer relasjoner. Det er følgelig vanskelig å gi generelle regler for det skjønn som skal utøves. Hovedspørsmålet blir om det kan sies å være et aktivt, faglig samarbeid av nyere dato.

Følgende kan være retningsgivende for det skjønn som må utøves når habilitet skal vurderes:

- a) Pågående nært samarbeid fører til inhabilitet.
- b) Samforfatterskap vurderes i utgangspunktet på samme måte som annet nært faglig samarbeid. Et stort antall bidragsytere til publikasjonen, og rollen vedkommende har hatt, kan endre dette, og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Generelt kan en si at jo færre medforfattere det er, jo større er muligheten for at inhabilitet kan inntreffe, men mange medforfattere er heller ikke uproblematisk uten videre.
- c) Samforfatterskap eller samarbeid siste 3 år fører til inhabilitet, med det forbehold som nevnt i forrige punkt.
- d) Publisering av ulike bidrag innenfor rammen av samme publikasjon eller samarbeid mer enn 3 år tilbake fører normalt ikke til inhabilitet, med mindre det er en allmenn oppfatning at det tidligere samarbeidet har skapt en varig, nær relasjon (faglig og/eller personlig). Her må det brukes skjønn.

En person som har vært veileder for en part med sikte på doktorgrad for mer enn tre år siden må vurdere sin habilitet i forhold til pkt. d. Det samme gjelder for den som er, eller har vært, veileder for en part med sikte på andre eksamener enn doktorgrad.